

Intre știință și religie ușa e larg deschisă

Pe 8 mai a avut loc la Atena ceremonia de inminare a distincțiilor acordate de Inter-Balkan Cultural Association – Riga's Charta personalitatilor din diaspora a caror activitate reprezinta un simbol al puntilor intre tarile balcanice.

Ceremonia s-a desfasurat in prezenta presedintelui Republicii Elene, Karolos Papoulias, si a numeroase alte personalitati din lumea politica, culturala si academica.

Basarab Nicolescu, care traieste in Franta, a fost primul dintre cei distinsi. Laudatio in onoarea sa a fost pronuntata de Prokopis Pavlopoulos, Ministrul de Interne al Greciei. Autoritatile romane au fost reprezentate de Adrian Lemeni, Secretar de Stat la Ministerul Culturii si Cultelor. Printre cei distinsi se afla si romanul Mihai Spariosu, care traieste in Statele Unite.

E posibil ca matematica sau fizica sa fi fost discipline prea reci in timpul liceului sau al universitatii. Inutile prin determinarile lor prea exacte in ecuatie vietii cotidiene, dominata de multe ori de hazard. E posibil, de asemenea, ca slujbele religioase sa ramina la stadiul unor ritualuri putin fantastice. Inutile in fata unei relatii cu Divinitatea, care se arata, de multe ori, imprecisa. Si cu toate acestea, e posibil ca orice om obisnuit, preocupat de cele ale vietii de zi cu zi si de cele ale spiritului, sa fie framintat de intrebari care par fara raspuns: De ce a avut loc marea explozie initiala numita Big Bang? Este oare evolutia felul lui Dumnezeu de a crea? Sintem oare determinati de genele pe care le purtam in noi? Exista vreo legatura intre Dumnezeu si stiinta? care ar fi aceasta?

intrebari al caror rost e din ce in ce mai prezent intr-o lume care nu ia din stiinta decit fructele progresului tehnologic, iar din credinta pe cele ale fanatismului religios. Colectia „Stiinta si religie“, initiata si coordonata la Editura Curtea Veche de doi oameni de stiinta – Basarab Nicolescu si Magda Stavinschi –, reuseste sa ofere publicului un dialog substantial intre doua discipline care par – multora si de multa vreme – in conflict. Nici o vrajmasie, asigura cu bonomie de pastor anglican si precizie de fizician John Polkinghorne, autorul volumului Quarci, haos si crestinism, tradus de Alexandra Corina Stavinschi si publicat in noua colectie „Stiinta si religie“ la Editura Curtea Veche: „Consider credinta crestina ortodoxa ca fiind atit surprinzatoare, cit si deosebit de stimulativa, tot astfel cum o teorie stiintifica buna imbogateste imaginatia cuiva si-i satisface deopotriva dorinta intelectuala de a intelege. Mi-am dedicat cea mai mare parte din anii de munca fizicii teoretice si nu am parasit aceasta munca pentru ca m-as fi saturat sau m-ar fi dezamagit, ci numai si numai pentru ca am simtit ca implinisem ce aveam de facut acolo si venise timpul sa fac cu totul altceva.

Ma imboldeste nevoia de a lua in serios atit stiinta, cit si religia, fiind convins ca ele sint prietene si nu vrajmasie in cautarea lor comuna pe calea cunoasterii“, marturiseste autorul

in prefata volumului. John Polkinghorne este presedinte la Queen's College, Cambridge, si membru al Academiei Regale. Acum preot anglican, John Polkinghorne a fost, pina in 1979, profesor de matematica-fizica la Cambridge University. Dupa ce a scris sase carti despre legaturile dintre stiinta si religie, cu argumentatii aprofundate, cea de-a saptea – editata acum si in Romania – , Quarci, haos si crestinism, s-a dorit a fi o sinteza, „o vedere de ansamblu“ asupra dezbaterilor pe aceasta tema. Limbajul simplu (traducerea isi gaseste si ea tonul) contopeste aproape magic doua discursuri ireductibile: viziunea stiintei si viziunea religioasa se intrepatrund, isi trimit sugestii, isi aplica reciproc legi, metode, scopuri, spre o noua intelegere a lumii, posibila prin exersarea acestui dialog. La orice pagina ai deschide volumul, firul argumentatiei convinge prin limpezime, scriitura printr-o stilistica transparenta, curatata de termeni prea stiintifici, opaci.

Ce legatura poate exista intre rugaciune si lumina laser? Ca principiu literar, legatura e cea instaurata de paralelism si de parabola. Ca principiu hermeneutic, termenii se contamineaza reciproc, realitatile se recreaza una pe alta: „...ce facem cind ne rugam? s...t am vorbit despre o lume fizica, flexibila si deschisa catre viitor, o lume a adevaratei deveniri. Noi avem de jucat maruntul nostru rol in realizarea acestui viitor; avem micul nostru spatiu de manevra. Dumnezeu si-a rezervat, de asemenea, pentru Sine un pic de spatiu providential in faurirea viitorului lumii. Cind ne rugam, primul lucru pe care il facem este sa-i oferim spatiul nostru de manevra, pentru ca El sa il foloseasca in modul cel mai eficient in raport cu propriul Sau spatiu de manevra, potrivit cu vointa sa providentiala. s...t Ceea ce face ca lumina laser sa aiba proprietati neobisnuite este faptul ca e ceea ce fizicienii numesc «coerenta». Lumina este alcatuita din unde, iar in lumina coerenta toate undele sint sincrone. Toate virfurile undelor se alatura si se aduna, obtinind efectul maxim s...t Cind ne rugam, noi cautam o coerenta asemanatoare laserului, intre viata noastra si cea a lui Dumnezeu“. Cartile publicate in colectia „Stiinta si religie“ dau masura dezbaterii mondiale pe care intrebarile-cheie ale oamenilor de stiinta sau ale oamenilor credintei au suscit-o prin dialogul lor.

Publicarea traducerilor, dar si a cercetarilor romanesti in domeniu, sub girul unor personalitati stiintifice recunoscute la nivel international „recupereaza“ pentru publicul romanesc o stiinta complexa, domeniul transdisciplinaritatii, dar si o tematica noua, interzisa, iluzorie in anii comunismului. Reflectiile unor filozofi, precum John Polkinghorne sau Ian G. Barbour, pot conduce catre revelatii de ordin epistemologic si ontologic, intr-un fel la indemina, odata ce oglinda transdisciplinara le-a facut sa interactioneze si sa se arate. Aparent prea aride, matematica si fizica sint mai spectaculoase decit am fi crezut vreodata, iar Dumnezeu, daca nu are barba si tron in cer, in orice caz exista, intr-o forma mult mai subtila, in legile vietii de zi cu zi. Iar modul nostru de a fi in lume poate fi schimbat de gustul de a explora posibilitatea unui nou sistem de valori, fondat pe dialogul transdisciplinar intre stiinta si religie. Usa a fost deschisa de Basarab Nicolescu si Magda Stavinschi, care coordoneaza colectia „Stiinta si religie“ la Editura Curtea Veche.

in colectia „Stiinta si Religie“ au aparut:

n Magda Stavinschi (editor), Perspective romanesti asupra stiintei si religiei, Curtea

Veche, 2006.

n John Polkinghorne, Quarci, haos si crestinism, traducere de Alexandra Corina Stavinschi, Curtea Veche, 2006

n Basarab Nicolescu, Magda Stavinschi (editori), Science and Orthodoxy, a Necessary Dialogue, Curtea Veche, 2006

n Ian G. Barbour, Cind stiinta intilneste religia. Adversare, straine sau partenere?, traducere de Victor Godeanu, Curtea Veche, 2006.

Basarab Nicolescu traieste si lucreaza la Paris ca fizician teoretician la CNRS. Este membru al Academiei Romane si, din 1987, presedinte cofondator al Centrului International de Cercetari si Studii Transdisciplinare (CIRET), care regrupeaza 165 de cercetatori din 26 de tari. Dintre scrierile sale au fost traduse in limba romana: Teoreme poetice, Editura Cartea Romaneasca, 1996; Transdisciplinaritatea (manifest), Editura Polirom, Iasi, 1999; Noi, particula si lumea, Editura Polirom, Iasi, 2002 (lucrare premiata de Academia Franceza); Radacinile libertatii, Curtea Veche, Bucuresti, 2004; Stiinta, sensul si evolutia – Eseu asupra lui Jakob Boehme, editia a III-a, Cartea Romaneasca, 2007.

Magda Stavinschi este astronom, profesor dr. si cercetator la Institutul Astronomic al Academiei Romane. A semnat peste 300 de articole stiintifice in publicatii internationale de referinta, a scris si tradus 13 carti. in prezent este presedintele Comisiei internationale de educatie astronomica, presedintele Asociatiei „Astronomia 21“, directorul programului Science and Orthodoxy. Research and education, presedintele Asociatiei pentru Dialogul dintre Stiinta si Religie in Romania (ADSTR).